

TĂCEREA LUI V.ROMANCIUC ÎN CONOTAȚII HEIDEGGERIENE

Victoria FONARI

Poezia lui Vasile Romanciuc [1] ne deschide porțile sensului ascuns al tăcerii. Expus în cuvinte nu își diminuează capacitatea de a rămâne un cuvânt introvert, al intimității și al lăuntricului. Evident ne vom axa doar la o percepție a cuvântului-cheie în creația sa – tăcerea în lirica de dragoste.

Este o tăcere care nu evadează, dar comunică, insistă și se implică. Intrând în laboratorul tăcerii, percepem că poezia, în primul rând, are funcția de a se destăinui sie însăși. Această tăcere, singulară, la prima vedere, are forța de regăsire pentru cititori. Poezia trasează trepte în care fiecare are posibilitate de a se adânci în propira cunoaștere. Uneori apare o senzație că autorul și-a depășit strigătul pentru a putea să tacă în cuvinte printr-o selecție riguroasă să vorbească doar cu esențe. Scopul, fiind revenirea la „Cuvântul era la Dumnezeu” (Ioan 1:1), nu-i permite o scriere decât șlefuită cu rigurozitate. Interiorul său pare că își scrie durerea, îl trasează cu amprentele sufletului. Aceste amprente se vădese a fi o parte din universul pe care poate și l-ar dori să fie numai al său. În antiteză cu menirea poetului de a se expune în cele publicate. Aceasta pare o monadă a creației poetice.

Poetul iubirii Vasile Romanciuc conjugă tăcerea (în poeziile *Un izvor însetat*, *Sentiment*, *Romanță pentru tine*), își împletește versurile cu rosturile pronumelor „tu și eu”, de parcă ar face poezie din cartea lui Martin Buber: „Cuvântul fundamental Eu-Tu poate să fie rostit numai cu întreaga ființă. Adunarea și contopirea întregii ființe nu se poate face fără mine. Mă implinesc prin Tu; devenind Eu, îl rostesc pe Tu. Orice viață adevărată este întâlnire” [2, p.38]. Se întrevăd diferențele dintre filosoful teolog care trăiește un extaz continuu de a fi deschis la dialogul dintre om și Dumnezeu. Textul e atât de viu încât vocea se pare auzită, iar autorul nu mai conține de a nu înscrie această comunicare. De parcă ar avea o frică – dacă nu s-ar mai isca cuvinte pentru a comunica dispare esența sa de a fi. Vasile Romanciuc percepe înțelegerea „tu și eu” ca un superlativ al iubirii, în care cuvintele își găsesc rostul în tăcere ca să nu distrugă emoțiile care-l copleșesc. Emoții care nu trebuie să se autodistrugă, atunci când vor fi citite de pe paginile cărților. Tăcerea vine dintr-o introvertire a poetului de a-și păstra taina emoției, dar și de a păstra în veșnicia tăcerii prin cuvinte. În acest sens, cuvintele oferă nuanțarea tăcerii de a fi împreună. Cuvintele *tăcere*, *liniște*, *taină* creează poezia prin restrângerea ariei foii în care își face loc pensula unui pictor ce s-ar teme de prea multă culoare în raport cu nuanța pânzei – a sincerității ontologice. „tu și eu... clepsidră din două inimi – / nu măsoară timpul, / preface iubirea în veșnicie...” (*Un izvor însetat*). Pronumele nu mai este un joc superficial al formei de a dialoga cu celălalt – tăcerea este destăinuire. Este percepția iubirii în plan terestru care expansiv trece la cel celest: „între *acolo* și *aici* / o divină melodie / în an Dante / *rotește sori și stele*” (*Acolo se naște lumina*). Poetul își localizează tăcerea în lumină: „unde gândurile mele despre tine/se întâlnesc/cu gândurile tale despre mine/acolo/se naște lumina”. O intersecție în oglindă, reflecția care l-a distrus pe Narcis, este viabilă într-un sentiment de reciprocitate. Lumina iubirii devine una galactică, plină de forța creației care își certifică energia prin ardere. Arderea constituie poezia în care tăcerea are forță de a ajunge în cele mai adânci colțuri ale sufletului și de a descoperi alte perceptive ale tăcerii. Imaginea luminii completează acest sentiment și prin intermediul floral: „Ne privim tăcuți,/Luminați de-un mac./Te cunosc de-o zi,/Te iubesc de-un veac...” (*Luminați de-un mac*). Macul – planta pasiunii – în alte

contexte ar semnifica incertitudinea, nesiguranța, nebunia, maleficul, întunecarea eului liric, evadarea în inconștient, dezicerea de real. Totuși din structura cărții macul devine planta ce cunoaște arta de a păstra pasiunea în iubire, de a nu se dezice de admirație, de jocul cromatic al seducției. Cunoașterea nu semnifică absolutul constant, rațiunea este răvășită prin perceperea emotivă. Afirmatiile derivă din construcția similară, dar în antiteză: *zi* în raport cu *veac*, determină efemeritatea în a cunoaște. Raționalul nu este în opoziție cu sentimentul, acesta nu distorsionează în opacitate, invers rațiunea devine o pistă de a reflecta la tăcere și lumina iubirii, cunoașterea oferă posibilitatea de a descoperi continuu persoana iubită. Într-o poziție totalmente nespecifică timpului nostru de scriere: sentimentul devine elementul constant, cert. Versurile poetului Romanciuc confirmă una din sintagmele lui Ovidiu în *Ars amandi*, în care specifică diferențele dintre îndrăgostire și iubire. Iar sentimentul trebuie să fie îngrijit prin înțelegere și varietatea tăcerii.

Semnele de suspensie denotă diversitatea tăcerii. Un efect eco, al refracției, insistă în lirica de dragoste. Fonemele cuvintelor picură repetitiv sensuri noi. Structura textului amplifică sensul văzut superficial în limbajul colocvial. Structurile se îmbrățișează în dimensiunile pronomelor posesive. Posesivul nu apare ca o obsesie ce ștrangulează sufletul, posesivul răsfață în tăceri: „Ochii mei au tradus / tăcerea ochilor tăi” (*Ochii tăi...*). Silențiozitatea emană mistere, fluviul de emoții ghidează eul liric în consolidarea propriei ființe de a trăi în armonie, de a savura și de a aprecia într-o veșnică adorație: „Ea/este cel mai vechi/cel mai nou poem/care, sfânt, mă-nfioară –/nu-l voi ști pe de rost niciodată,/chiar dacă-l învăț/ dintr-o viață/ anterioară...” (*Femeia pe care-o iubesc*, poezie-dedicație: pentru Valentina, soția poetului). O determinare a unei tăceri de ecou coboară/urcă în plan ontologic. Viața anterioară nu e neapărat să fie după modelul viziunii romanului lui Liviu Rebreanu *Adam și Eva*, deși ar înscrie și tangențe cu împlinirea destinului prin căutarea jumătății. Textele lui Vasile Romanciuc vin să abordeze într-un plan intuitiv cunoașterea în planul „diferenței ontologice”. Expresia Heideggeriană ce își trasează problema de a identifica deosebiriile dintre ființă și ființare ține de partajarea ontologiilor din plan general spre cele particulare: „Întrebarea privitoare la ființă vizează de aceea o condiție apriorică de

posibilitate nu numai a științelor care explorează ființarea care este în cutare sau cutare fel și care se mișcă astfel deja, de fiecare dată, într-o înțelegere a ființei, ci deopotrivă condiția de posibilitate a înseși ontologiilor care stau înaintea științelor ontice și le fondează. Orice ontologie, oricât de bogat și de bine articulat ar fi sistemul de categorii de care ea dispune, rămâne în fond oarbă și se abate de la intenția ei cea mai proprie, dacă nu a lămurit în prealabil în chip satisfăcător sensul ființei și dacă nu a conceput această clarificare ca fiind sarcina sa fundamentală” [3, p. 20]. Dacă din punct de vedere științific este complicat de explicat diferența ontologică, atunci instrumentarul artei permite să percepem această diferențiere, pe care G. Vattimo o explica la fel prin alegorie: „între ceea ce apare într-un anumit orizont și orizontul însuși ca apertură deschisă care face posibil să apară ființarea în el” [4, p.75].

Textul artistic însușește capacitatea de a intra în tăcere, de a fortifica unitatea, dar și de a determina frontierele identitare, de a trasa contururi în limita dintre ființa care trăește într-un timp determinat și metafizicul esenței de a percepe o altă dimensiune. Sintagma „viața anterioară” este distanțată în interior prin trecerea dintr-un vers în altul. Lumea vizibilă își cunoaște reversul în lumea de dincolo, fie numită virtuală, fie ontică, fie astrală, fie ancestrală. Sarcina fundamentală, despre care menționează Heidegger, este stipulată în întreaga creație de Vasile Romanciuc prin „niciodată”, „anterioară”, prin „Povestea / este lumea obișnuită, / văzută prin vocala O” (*Lumea văzută prin vocala O*). Litera O, semnificativ este inițiala ce determină tradițional poveștile prin *odată*, concomitent ghidează ontologic spre elementul final – Ω – Omega, dar exprimă transcendența în planul circular al funcționării alfabetului. În acest plan emoția este cea care distruge entitatea timpului, iar spațiul primește o nuanță mitică. *Anteriorul* semnifică o viziune de linie dreaptă a ființării care nu are început și sfârșit. O este grafic spațiul încercuit care deschide alte spații prin decizia de a trece prin inelul existențial. Un inel existențial îl face și Vasile Romanciuc prin creația sa care exploatează tăcerea pentru a păstra misterul comuniunii, al sentimentului ce amplifică rațiunea, descoperirea: „Îndrăgostiții, / protejații lui Dumnezeu, / merg pe pământ, / lasă urme în cer...” (*Urme*).

Reflecția percepută încă din perioada arhaică – o viziune despre conexiune cosmică a lumii, unde momentul terestru se revede în cel

celest. Din proiecție deducem ca ontologicul perceput prin filiera iubirii devine mitic. Pentru că dorința de a ieși din timp nu este una de evadare, dar de păstrare intactă a tăcerii, înregistrată ca o posibilitate unică de a cunoaște lumea în forma ei paradiziacă, determinată de factorii de încredere – parafrazând viziunea creștină: credința; extragerea temporalității prin imaginea de pe retina ochilor este determinată de speranța de a persevera la dezvăluirea tuturor conotațiilor tăcerii.

Scriitorul oprește mitul lui Eco pentru Narcis într-un moment crucial – până la blestem. Îi returnează cursul în fâgașul propriului destin. Reflecția apare ca o componentă importantă a dragostei, este continuitatea de a intui ce gândește omul iubit. Continuitatea nu pledează pentru argumente în favoarea iubirii, sentimentul devine o componentă primordială în care este percepută ființa în raport cu ființarea, orizontul iubirii nu cunoaște limite, similar cum tăcerea depășește frontierele concrete ale unui cuvânt. Tăcerea, fiind o dimensiune a percepției, relevă segmentar timpul într-o admirație de a infiltra într-un timp concret unde de veșnicie.

Referințe:

1. ROMANCIUC, V. *Lumina glasului lăuntric*. Chișinău: Prut, 2016.
2. BUBER, M. *Eu și Tu*. Trad. Șt. Aug. DOINAȘ. București: Humanitas, 1992.
3. HEIDEGGER, M. *Ființă și timp*. Trad. LIICEANU și CIOABĂ. București: Humanitas.
4. VATTIMO, G. *Aventurile diferenței*. Trad. Șt. MINCU Constanța: Pontica, 1996.